

Är läraren rättslös i tjänsten?

En örfil i Malmö har gett eko över hela landet. Det är inte första gången skolans disciplinförhållanden tagits upp till debatt i dagspressen. Denna gång är såtillvida märkelig som en enhällig opinion tagit lärarens parti. Vi vill gärna notera denna förändring med tillfredsställelse och kan bara hoppas på att utvecklingen mot bättre förståelse bland allmänheten för lärarens många gånger svåra ställning skall fortsätta.

Varje arbetsplats i detta land har vissa regler för arbetets utförande. Det är nödvändigt med hänsyn till arbetets effektivitet men också med hänsyn till de arbetandes trivsel. Den som inte kan inordna sig i den bestämda rutinen får som regel finna sig i att lämna arbetsplatsen.

Skolan är också en arbetsplats. Även den arbetsplatsen har behov av regler för arbetets bedrivande. Läraren — arbetsledaren — måste tillse att de bestämmelser som finns blir åttlydda och om så inte är fallet på ett eller annat sätt ingripa. De allra flesta elever finner sig väl tillrätta med skolans arbetsformer och krav på ordning. Ja, vi vågar hävda, att eleverna i allmänhet känner ett behov av fast ordning och ledning. De vill ha arbetsro för att kunna sköta sina studieuppgifter. Disciplinproblemen i skolan begränsar sig således till en mycket liten grupp elever. Men det är tillräckligt med ett "oro-selement" i en avdelning för att friden och freden skall vara hotad. Man måste härvidlag konstatera det stora inflytande som bråkmakarna har över andra elever och hur lätt oron sprids i en klass.

I de stora skolorna med flera hundra barn är det inte möjligt för lärarna att personligen känna elever ur andra avdelningar. Detta förhållande "stimulerar" till operationer på raster och fristunder. Vi skall här inte ge oss in på diskussion om anledningen till att eleverna i allt större utsträckning uppträder nonchalant och arrogant inte bara i skolan utan också i andra sammanhang. För barnens och skolarbetets skull måste det emellertid sägas ifrån att den till synes negativa utvecklingen i disciplinärt avseende måste hejdas, om undervisningen skall kunna fortgå effektivt. Det aktuella fallet i Malmö visar hur en elev kan uppträda gentemot en lärare. Här måste deklarerats att lärare likaväl som andra medborgare måste ha rätt att uppehålla sin personliga integritet. Sådana oförskämdheter och okvädingsord som lärare får höra från elever skulle inte accepteras ute i samhället.

Det finns tyvärr situationer av än värre slag. Vid en annan skola har sålunda inträffat att lärare vid tillrättavisning av elever i de högre klasserna hotats med dragen kniv. I andra fall har lärare utsatts för stenkastning. Här gäller det alltså att läraren måste ha rätt att skydda sin person.

I skolan inträffade förr inte sådana händelser som ovan beskrivits. Skolan och dess verksamhet intog då en annan position i samhället och bland föräldrarna. Läraren hade möjlighet att redan från början ingripa mot eventuella försök från elevernas sida att störa ordningen och sådana

ingripanden accepterades. Vi önskar inte en tillbakagång till gamla tider på skolans område. Vår tids lärare anser inte agan som ett lämpligt uppföringsmedel. Men lärarna i dagens skola måste också ha möjligheter att korrigera de elever som uppenbart förstör arbetsmöjligheterna eller uppträder hotande mot andra elever eller mot lärare. Aga är ett medel som i brist på andra härvid kommit till användning. Därest detta korrektionsmedel tas bort måste andra medel erbjudas, om man vill att *undervisningen* skall vara lärarens primära uppgift.

Mindre skolenheter, lägre barnantal i klasserna och större möjligheter att inrätta specialklasser har upprepade gånger framförts som önskemål från folkskolläraryförbunden. Otivvelaktigt skulle sådana åtgärder underlätta skolarbetet och även bidra till bättre disciplinförhållanden. Men dessa åtgärder är ensamma inte tillräckliga för att tillförsäkra skolan lugna arbetsförhållanden. Lärarna kan inte ta ansvaret för arbetet i skolans vardag, därest inte skolmyndigheter och föräldrar på ett aktivt sätt ger dem sitt stöd. Initiativet ligger hos statsmakterna, bl a i samband med övervägandena om enhetliga disciplinbestämmelser för alla skolformer i den väntade nya skolstadgan, som avses träda i kraft fr o m den 1 juli i år. Lärarna vill hoppas och tro att de närmast ansvariga därvid skall känna sitt ansvar. Det är annars fara värt att den nya skolan kan komma att raseras inifrån.

Lärartidningen 16/1958